

(AUTO)EVALUACE VE VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU NORSKA

Kamil Janiš ml., Karel Rýdl

Úvod

Níže uvedená stať se zabývá tématem (auto)evaluace ve školství v Norském království (dále jen Norsko). Norsko patří se svým počtem obyvatel (4 953 000) mezi „menší“ země v rámci evropského kontinentu. Avšak svou rozlohou 385 199 km² se naopak řadí mezi země s největší rozlohou v Evropě. Uvedené skutečnosti jsou způsobeny specifickou geografickou polohou, která se v širším kontextu projevuje i v oblasti školství a do jisté míry je zohledněna i v samotném vzdělávacím procesu. Faktory, které se již přímo odrážejí ve vzdělávacím systému, jsou vysoká životní úroveň (standardně jedna z nejvyšších na světě) a s ní související ekonomické bohatství umožňující investovat do vzdělávání nadprůměrných 6,6% z HDP (Kaldestad a kol., 2009, Velvyslanectví, 2011).

V roce 1987 bylo vydáno rámcové národní kurikulum, jehož hlavní myšlenkou je „vzdělávání pro všechny“. Inkluzivní školství opírající se

o principy participace státní a samosprávné moci (obce), vzájemné solidarity, multikulturality a respektu k individuálním zájmům každého jedince je rozvíjeno v celé zemi.

Školy na území norského království jsou členěny podle dosahovaného stupně vzdělání a poskytovaného typu vzdělávání na tyto druhy: mateřské školy (*barnehage*), základní školy (*grunnskole*), střední školy (*Videregående Skole*), střední odborné školy (*laerlingordning*), vyšší odborné školy (*fagskole*) a vysoké školy (*Universitet/Høgskole*). Předškolní vzdělávání je dětem v Norsku poskytováno v mateřských školách, které jsou trojího typu. Jedná se o mateřské školy venkovní (*naturlbarnehage*), rodinné (*familiebarnehage*) a běžné (*vanlige barnehage*).

1 (Auto)evaluace školy v rámci systému vzdělávání v Norsku

1.1 Terminologické vymezení a vztah interní a externí evaluace

V Norsku existují dva rovnoprávné úřední jazyky – Nynorsk (moderní norština) a Bokmål (knižní norština). I když Nynorsk používá méně lidí, jsou v něm psány mj. i vládní dokumenty. Ve školském zákoně jsou uvedeny pojmy hodnocení (*vurdering*, assessment) a evaluace (*evaluating*, evaluation). Pojem *vurdering* (hodnocení) se vztahuje k hodnocení práce ve školách, ale i k hodnocení žáků. Termín *evaluating* (evaluace) se zpravidla používá k hodnocení v souladu s cíli dle zákona. Z prostudovaných materiálů k této stati vyplynula jistá nejednotnost ve vymezení a užívání pojmů hodnocení a evaluace, ani v anglicky psaných textech nejsou pojmy (*assessment* a *evaluation*) výrazněji odlišeny, resp. dalo by se říci, že téměř splývají.

Za interní hodnocení (*intern vurdering*, *intern evaluating*, angl. internal evaluation) a sebehodnocení (*egenvurdering*, *egenevaluering*, angl. self-evaluation, self-assessment) odpovídají a provádějí jej sami zaměstnanci školy (učitelé, ředitel/ka) a zřizovatel školy (zpravidla obec či kraj). Předmětem interní evaluace je hodnocení vedení školy, učitelů, znalostí žáků a hodnocení strategie školy. Externí hodnocení (*ekstern vurdering*, *ekstern evaluating*, external evaluation) se orientuje spíše na naplňování zákona; škola si však může požádat o externí hodnocení z důvodu kvalitnější reflexe své práce (blíže viz kapitola 4). (Education Act, 2011, Norsk landrapport, 2011, OECD, 2011a; OECD, 2011b)

V rámci terminologického vymezení je nutné upozornit, že v anglicky psaných dokumentech o norském vzdělávacím systému se užívá termín vlastník školy (school owner). V českém jazyce se ve stejném pojetí užívá termín zřizovatel školy (school founder). Tyto termíny jsou ve zprávách OECD rozlišovány, ale z nám známých dokumentů nevyplývá žádný obsahový rozdíl. V textu užíváme termín zřizovatel, který je českému čtenáři bližší.

1.2 Legislativní rámec

Norsko je relativně liberální v oblasti legislativy týkající se (auto)evaluace a hodnocení škol. Prakticky jediným dokumentem vymezujícím předkládané téma je Zákon o základním a středním vzdělávání, tzv. školský zákon (*Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringslova*), který vešel v platnost 17. července 1998 a v letech 2010 a 2011 byl novelizován. V nové podobě platí od 1. srpna 2011.

Norský školský zákon je rozdělen na 16 kapitol v celkovém rozsahu 54 stran, a to včetně všech listů. Celkově je zákon pojat spíše obecně než konkrétně. Naplňování obecných cílů může být realizováno i prostřednictvím experimentálního pojetí výuky, které může být mimo rámec daného zákona a dalších předpisů; experimentální výuka vyžaduje povolení ministerstva. Rozsah odpovědnosti za hodnocení kvality a naplňování výše uvedených cílů je obecně popsán v zákoně v části 13, odst. 10, je přenesen na obce a kraje. Jejich povinnosti jsou vymezeny i v dalších paragrafech (Education Act, 2011).

1.3 Stručná historie (auto)evaluace v Norsku

Autoevaluace (*egnevaluering*) v Norsku stála v centru pozornosti od poloviny padesátých let 20. století s cílem dokumentovat rozsah schopnosti vzdělávacího sektoru naplnit národní vzdělávací cíle dané legislativou a efektivně využívat prostředky (zjišťování eficientního vztahu mezi vstupy a výstupy systému). Celkově se ale vzhledem k tradicím Norska a nerovnoměrnosti geografických podmínek evaluační systém vyvíjel velmi pomalu. První celoplošná výzkumná šetření s cílem zajistit potřebné podklady pro statistická vyjádření byla provedena až koncem šedesátých let minulého století. Na jejich základě byla potom formulována perspektivní vzdělávací politika a její hodnocení, které nadále mělo probíhat ve dvou liniích:

- efektivita strukturálních a organizačních opatření,
- efektivita zvoleného vzdělávacího obsahu.

Všechna rozhodnutí o změnách v norské vzdělávací sféře byla průběžně analyzována a vyhodnocována speciálně jmenovanými skupinami expertů z výzkumných pracovišť, většinou při vysokých školách, a doplněných z řad regionálních a místních politiků.

V polovině devadesátých let byla zpracována Zpráva č. 47 pro norský parlament (1995/96), která navrhla systém hodnocení žáků ve školách (průběžné i závěrečné), jednotlivých škol (pravidelná periodická auto-evaluace instituce) a celého systému ve smyslu efektivity **Národního vzdělávacího programu** s cílem zvyšování jeho kvality. Tyto cíle měly být dosaženy čtyřmi opatřeními:

- pravidelným poskytováním relevantních dat pro kontrolu státu, obcím a školám,
- získáváním potřebných informací jako základu pro poradenství a další rozvoj kvality,
- poskytováním informací o kvalitě systému a jeho trendech veřejnosti,
- podporou užitečnějšího využívání poskytovaných materiálních zdrojů.

Zaměření na hodnocení kvality v oblasti povinné školní docházky mělo zajistit získání dat podle experty navržených a politiky „nucené“ schválených ukazatelů a hodnotících kritérií ekonomické, sociální, pedagogické a obecně kulturní povahy; tato kritéria a ukazatele korespondují s ukazateli zpráv a šetření OECD *Education at a Glance*.

Koncem devadesátých let minulého století byla předložena další Zpráva č. 28 pro norský parlament (1999), ve které byl navržen další postup v systémové vnější evaluaci norské vzdělávací soustavy nejen pro hodnocení primární a sekundární úrovně, ale i dalších úrovní – vyšší sekundární, terciární (včetně efektivity pedagogického výzkumu), i podnikového vzdělávání. Současně byly jednotlivými aktéry navrženy strategické postupy a témata pro oblast vnitřního hodnocení škol. Hlavním tématem v této oblasti měla být efektivita didaktických procesů ve třídách (otevřené učebny), tok informací uvnitř škol přes elektronická média. Poprvé se také objevil požadavek na účast zástupců komun (zřizovatelů) při vnějším hodnocení regionálních škol.

Logickým krokem byly potom úvahy ministerstva vzdělávání o založení speciálního národního ústavu nebo rozvojového centra. V roce 1999 byla založena **Národní rada pro vzdělávání**, která převzala

úkoly bývalé Národní komise a Národního centra pro vzdělávací prostředky.

V roce 2000 byly ministerstvem navrženy také první verze diagnostických testů pro zjišťování úrovně žáků v oblasti čtení pro 2. a 7. ročník povinného vzdělávání¹¹. Tyto národní testy měly podpořit nikoliv zúžení metod a forem učení, ale naopak jejich větší pestrost, čímž mělo být zajištěno, že učitelé nebudou „trénovat“ žáky pouze v učebni látce sledované testy. Testování bylo tedy zaměřeno především na:

- systematický rozbor odpovědí žáků při zkoušení,
- míru experimentování s alternativními metodami výuky,
- úroveň místních experimentů při hodnocení bez známkování na úrovni (ISCED2),
- rozvoj poradenství a podpůrných aktivit pro místní a centrální zkoušky,
- zlepšování rozvoje testovací kultury ve školách mezi učiteli s využíváním diagnostických testů,
- pravidelnou účast Norska v mezinárodních šetřeních (PISA, TIMSS, PIARLS), včetně důkladné interpretace zjištěných výsledků.

V roce 2001 přijal parlament Zákon o vysokých školách a na jeho základě byla v roce 2003 založena nezávislá *Norská agentura pro zjišťování kvality ve vzdělávání* (NOKUT); její nezávislost spočívá především v jakési definitivní platnosti některých rozhodnutí, která nemohou být přezkoumána ministerstvem. Zaměřuje se především na zajišťování a podporu kvality vysokoškolského vzdělávání a zároveň plní i funkci akreditační komise (NOKUT, 2011). I když je NOKUT nezávislou organizací, jeho pravomoci a flexibilita byla omezena různými předpisy a zákony. Tento fakt se projevil v hodnotící zprávě z roku 2008 (NOKUT er kvaklitetssikra, 2008).

V roce 2004 byl vytvořen Národní systém hodnocení kvality (NKVS – *Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem*); blíže je specifikován v podkapitole 4.2 a tabulce č. 10.

¹¹ Plnohodnotné testování čtenářské gramotnosti a matematiky bylo zavedeno v roce 2004. Po vyhodnocení testů v roce 2004 byly testy podrobeny tvrdé kritice, kdy začaly být vnímány jako „bič“ na špatné školy, došlo i k částečnému bojkotu. Po reflexi ze strany odpovědných orgánů došlo k zjednodušení administrativy a zkrácení celkové časové zátěže, která byla nutná k jejich realizaci ze strany učitelů. Bylo zdůrazněno, že národní testy jsou pouze částí celkového hodnocení kvality.

2 Subjekty zapojené do procesu (auto)evaluace

V Norsku nejsou žádné konkrétní organizace (úřady apod.) nebo jednotlivci, kteří by byli zodpovědní pouze za provádění vnitřního hodnocení. Přesto existuje politická vůle k vytvoření jistého národního rámce hodnocení a snaha o zvyšování kompetencí vztahujících se k hodnocení a posuzování. Tyto snahy jsou výsledkem stagnace v žebříčku PISA – reakcí jsou i nově zavedené projekty, viz podkapitola 6.2 (Improving school leadership, 2007; Educational Evaluation and Assessment in Norway, 2011).

Místní odpovědné orgány za vzdělávání, obce a kraje musejí mít přehled a informace o situaci na škole a jejích výsledcích. Na úrovni jednotlivých škol je vedení/ředitel školy zodpovědný za provádění systematického interního hodnocení. Jak vedení, tak i učitelé, se na tomto procesu podílejí. Kromě toho se předpokládá, že jsou v něm zahrnuti i žáci a jejich rodiče. Celkově je kladen velký důraz na zachování odpovědnosti za hodnocení na jednotlivých školách na zřizovatelích. Jako riziko je vnímána nejednotnost významu – kvalitní výuka. Neexistuje žádná standardizace tohoto pojmu, což je způsobeno relativně vysokou mírou svobody při evaluaci škol (Educational Evaluation and Assessment in Norway, 2011).

Nařízení připojené ke školskému zákonu ukládá všem školám povinnost provádět interní hodnocení a přikazuje všem obcím/krajům zajištění toho, aby školy prováděly toto hodnocení. To v současné době probíhá v Norsku na všech úrovních vzdělávání, které provádějí na školu orientované hodnocení.

Přes výše uvedené informace lze v Norsku vysledovat tři základní subjekty, které se podílejí na evaluaci (OECD, 2011b):

1. Učitelé – jsou zodpovědní za hodnocení především žáků. V současné době se hovoří především o posílení a jasném definování jejich kompetencí v oblasti evaluace, rozšíření jejich znalostí v oblasti evaluace a podpoře jejich práce se zpětnou vazbou ve vztahu k žákům.
2. Vedení školy – odpovídá za učitele, za jejich hodnocení a sebehodnocení škol. Úloha vedení spočívá především ve správném vedení podřízených. Vnější podpora vedení spočívá zejm. v posílení dovedností v oblasti koučování kolektivu a posílení manažerských dovedností celkově. Vedení školy by mělo dostávat zpětnou vazbu i od svých podřízených.

3. Zřizovatelé škol – odpovídají za vnější hodnocení jednotlivých škol, sledují a kontrolují plnění místních cílů. S ohledem na zřizovatele školy se předpokládá, že nejsou pedagogicky vzděláni a tudíž je nutné podpořit jejich „vzdělání“ tak, aby byli schopni správně porozumět hodnotícím zprávám jednotlivých škol.

Za určitých okolností se do autoevaluace školy mohou zapojit rodiče žáků, žáci a další aktéři života školy (Evaluation of Schools providing Compulsory Education in Europe, 2004).

3 Autoevaluační zpráva

Autoevaluační zprávy jsou základním prvkem hodnocení kvality škol a jejich povinné vypracovávání je zakotveno ve školském zákoně. I když existuje relativní svoboda při jejich vypracovávání, existují krajové odlišnosti apod. (z těchto důvodů je často nelze porovnávat mezi sebou), jsou stanoveny minimální obsahové požadavky na jejich vypracování. Zpráva vždy musí obsahovat zhodnocení studijních výsledků, neúspěšných studentů (opakování ročníku apod.) a vzdělávání všeobecně. Zjištěné údaje by měly být uvedeny do kontextu s národními a místními (krajovými) cíli. Cílem zprávy je poskytnout informace pro případné zlepšení a vytvořit základ pro budoucí vývoj dané instituce. Dalšími informacemi, které mohou být zahrnuty do zprávy, jsou jednotlivé příčiny určitých problémů, hlubší analýza jednotlivých dat, doporučená opatření sloužící k nápravě, bližší charakteristika složení žakovského souboru zejména pokud má vliv na vyznění zprávy aj. Autoevaluační zpráva slouží především pro potřeby vlastníka školy (zřizovatele) a poskytuje vlastníkovi reflexi, která slouží k včasné intervenci, efektivnějšímu financování apod. Zprávy z hodnocení orientovaného na školu jsou obvykle tvořeny osobou nebo osobami, které provádějí hodnocení. Školy se většinou samy rozhodují, zda zpráva bude zveřejněna či nikoliv a do jaké míry budou výsledky přístupné veřejnosti. V rámci vypracovávání a případném zveřejňování se ve školách dbá mj. na to, aby nebyla možná zpětná identifikace a případná stigmatizace jednotlivých aktérů ve zprávě. Autoevaluační zprávy jsou dostupné na www.skoleporten.no, kde je umožněno i vyhledávání podle několika kritérií tak, aby mohly být porovnávány relevantní údaje, které odpovídají jednotlivým zvláštnostem.

4 Proces (auto)evaluační

4.1 Interní evaluace

Interní evaluace je prováděna samotnými učiteli (učitelé mají pět dní v roce vyčleněných pro systematickou interní evaluaci – resp. i k jiným činnostem, např. plánování). (Organisation of the education system in Norway 2009/2010)

Národní strategie pro hodnocení a rozvoj kvality se zabývá rozvojem a pohledem v kontextu různých měřítek, nastavených jednotlivými školami, obcemi nebo ústřední vládou. Přičemž obce působí jako místní hráč s operativní zodpovědností a nemají určeny žádné jasné stanovené metody, kterými hodnocení provádějí. Ústřední vláda má zodpovědnost za veškeré národní vzdělávání. Škola pravidelně vyhodnocuje, do jaké míry organizace, adaptace a realizace výuky přispívá k dosažení cílů stanovených v obecné části národního vzdělávacího programu a v jeho jednotlivých bodech. Tato forma hodnocení představuje tzv. **na školu orientované hodnocení** a je podstatou pro **národní strategii hodnocení**.

Oblasti a kritéria autoevaluační

Základní oblastí, ve které probíhá interní hodnocení, jsou přirozeně výsledky žáků na dané škole. Dalšími oblastmi mohou být různé související faktory, které ovlivňují vzdělávací práci školy, vzdělávací proces, školní a třídní klima. Dále se jedná například o:

- a) zhodnocení spolupráce mezi školou a zřizovatelem (zde se určují tři stupně vztahů):
 - spolupráce je dobrá,
 - spolupráce může být lepší,
 - spolupráce by se měla změnit,
- b) hodnocení obce jako zřizovatele,
- c) popis školy – základní údaje o škole,
- d) posouzení zaměstnanci školy s ohledem na příklady dobré praxe,
- e) celkové zhodnocení školy a prioritních oblastí¹² (Veiledning for Skole-eieranalysen, 2011).

¹² Uvedené oblasti hodnocení jsou doporučeny pro hodnocení zřizovateli škol. Jedná se však o interní evaluaci, což vyplývá z jednotlivých oblastí. Zodpovědnou osobou může být pověřen ředitel školy.

Na základě jednotlivé obecní odpovědnosti za vzdělávání navrhlo několik obcí systémy pro hodnocení, kde školy provádějí na školu orientované hodnocení v oblastech, které jsou definovány a určeny obcí; do těchto oblastí patří:

- studijní výsledky v předmětech, jako je matematika,
- pocit pohody a spokojenosti žáků s výukou,
- hodnocení rámcových faktorů, jako jsou školní budovy.

Několik obcí/krajů provádí každoroční zjišťování studijních výsledků a/nebo rámcových faktorů. Hlavním cílem tohoto hodnocení práce ve školách je zlepšení výuky a rozvíjení institucí, jako jsou například vzdělávací organizace. Důležitý cíl hodnocení je zvýšení informovanosti:

- o prospěchu z učení¹³,
- o podmínkách a charakteristice kvalitního učení ve školách (a v vzdělávacích programech),
- o propojení prospěchu z učení, procesem učení a rámcových faktorů.

Základy vnitřního hodnocení mohou být rozděleny do čtyř hlavních bodů:

1. Musejí být řádně naplňovány dané normy (ty jsou stanovené v právních a správních normách, ustanoveních).
2. Škola musí prostřednictvím své práce dosáhnout uspokojivého stupně v naplňování cílů v souladu s národními dokumenty, které se vztahují k dané vzdělávací oblasti.
3. Potřeby skupin, které jsou závislé na školních službách, musejí být vyslyšeny a řádně naplňovány.
4. Organizace a metody práce musejí být racionální, ekonomické a profesionálně účelné (učící se organizace).

Kritéria pro hodnocení orientované na školu jsou vyvinuta místně buď obcemi, které vytvořily komunální schéma (určené k využití ve všech školách), nebo samostatně jednotlivými školami¹⁴.

¹³ V anglicky psaných dokumentech se objevuje výraz obtížně doslovně přeložitelný – „learning dividends“. Jedná se o jakýsi prospěch plynoucí ze vzdělávání pro žáka, vzdělávací benefit. Žáci by si měli být vědomi, že jejich zodpovědný přístup k učení bude mít pozitivní dopad na jejich budoucí život.

¹⁴ Je doporučeno, aby se školy zaměřovaly na všechny oblasti, aspekty a osoby, které ovlivňují výchovně vzdělávací funkci školy, školní klima apod.

4.1.2 Proces autoevaluace

Proces autoevaluace škol v Norsku je možné popsat fázemi: příprava – realizace – vyhodnocení a reflexe. Ředitelům škol, kteří jsou zodpovědní za samotný průběh autoevaluace, je doporučováno, aby před zahájením realizační fáze provedli „brífink“ s učiteli, aby jim sdělili cíle, role, úkoly, metody apod. Ředitelé rozhodují, zda se na autoevaluaci budou podílet všichni učitelé nebo jen někteří. Neméně důležitá je zpětná vazba a správná práce s ní. Poslední fáze vyžaduje jisté zkušenosti ředitelů škol a posílení jejich kompetencí v oblasti autoevaluace (Veiledning for organisasjonsanalysen, 2011).

4.1.3 Nástroje autoevaluace

Ke shromažďování informací jsou používány různé metody (postupy), a to jak kvantitativní (dotazníky, průzkum testy, statistiky, atd.), tak kvalitativní (rozhovory, pozorování atd.) informace. Postupy provádění vnitřního hodnocení závisejí na zvoleném tématu či oblasti, na tom, kdo bude hodnocení provádět, zda někteří učitelé, či všichni, či zda vedení školy. Tradičně převažovaly kvantitativní metody – zejména dotazníky. Ale používány byly i rozhovory, pozorování a analýzy dokumentů. Zvolená metoda je určena těmi, kteří provádějí hodnocení.

Školy ve větší či menší míře uplatňují systematické „na školu orientované hodnocení“, které může zahrnovat:

- průzkumy spokojenosti žáků/rodičů,
- studie pracovního prostředí,
- využití statistik školního a vzdělávacího sektoru,
- použití diagnostických prověřovacích testů čtenářských dovedností, matematiky a angličtiny,
- diskuse na téma mezinárodní průzkumy, v nichž je Norsko účastníkem (TIMSS PISA, CIVIC, PIRLS),
- používání testů navržených tak, aby ukazovaly cestu k dosažení cílů a poskytovaly údaje o klasifikaci,
- používání pokynů pro vnitřní a vlastní hodnocení,
- vlastní dotazníky.

Co se týče financování interního hodnocení orgány na obecní/krajské či celostátní úrovni mohou přidělit zvláštní finanční prostředky, pokud si přejí provést stanovené projekty. Často se jedná o pilotní projekty zahájené za účelem získání zkušeností dříve, než jsou jakákoliv opatření uvedena do praxe. Avšak v souladu s předpisy nejsou na

vnitřní hodnocení univerzálně přidělovány žádné zvláštní finanční prostředky.

Vnitřní hodnocení může zahrnovat mnoho různých témat; v případě některých bude vedení školy zodpovědné za hodnocení oblastí týkajících se školy jako organizace. S ohledem na jiné oblasti, mohou být zodpovědní i učitelé. Velmi často je ale odpovědné vedení školy, jelikož může nastat otázka rozdělení zdrojů, rozvoj dovedností, vedení zaměstnanců apod.

4.1.4 Školní portál

V prosinci 2007 zpřístupnilo Norské ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu novou verzi Školního portálu. Cílem Školního portálu je dát školám a vlastníkům (zřizovatelům) školy snadný přístup k relevantním a spolehlivým informacím pro jejich místní hodnocení kvality vzdělávací činnosti, (srov. část 13 – 10 školského zákona a předpisů týkajících se činnosti na základě posouzení). Školní portál je důležitým prvkem v národním systému hodnocení kvality. Žáci, rodiče/opatrovníci a další zainteresované strany zde mohou získat přístup k zobrazení klíčových a podstatných informací týkajících se primárního, nižšího a vyššího sekundárního vzdělávání a odborné přípravy v Norsku.

Školní portál obsahuje údaje vztahující se ke vzdělávacím oblastem, výukovému prostředí (s povinnou částí Pupil Survey¹⁵) absolvování kurzů ve vyšším sekundárním vzdělávání a odborné přípravě, zdrojům a školním datům. Školní portál má otevřenou sekce přístupné každému a uzavřenou část vyžadující uživatelské jméno a heslo. Většina dat, která Školní portál nabízí, je přístupná široké veřejnosti. Jedinou výjimku tvoří osobní údaje žáků. Takové údaje nejsou publikovány ve veřejném úseku z důvodu ochrany osobního soukromí. Uzavřená část poskytuje přístup k údajům o konkrétních školách pro zapojené školy a zřizovatele škol.

Školní portál byl původně zahájen v roce 2004. Nová verze Školního portálu je nedílnou součástí webových stránek www.utdanningsdirektoratet.no s upravenými a vylepšenými funkcemi. Umožňuje také, aby si školy a vlastníci (zřizovatelé) škol připravovali své vlastní zprávy. Školní portál si rovněž klade za cíl pomoci krajským úřadům při plnění jejich úkolů.

15 Informace získané od žáků.

4.2 Externí evaluace

V roce 2002 byl proveden důkladný nezávislý externí audit činnosti ministerstva vzdělávání z hlediska efektivity organizace, struktury a obsahu činností. Na základě výsledků byl v roce 2002 formulován **Národní systém hodnocení kvality** – NKVS, kromě vysokých škol; zpráva doporučila následující opatření:

- podporu systémového rozvoje národního testování dovedností žáků (nikoliv znalostí – to bylo ponecháno na průběžném hodnocení školou),
- založení národní webové stránky třídící informace z různých zdrojů a tvořící soubory dat pro jednotlivé školy, obce, regiony a státní úroveň,
- koordinovanou funkční periodicitu vnějších a vnitřních hodnocení a vedení odborných diskusí ve prospěch dalšího rozvoje kvality vzdělávání (National Quality Assessment System in Norway, 2002).

Školy a vlastníci škol jsou povinni sledovat výsledky z místních a národních hodnocení. Národní systém hodnocení kvality (*NKVS – Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem*) je v klíčových oblastech účinnější a měl by poskytovat vyšší kvalitu dat, než kdyby každý místní orgán navrhl svůj vlastní systém. Na jaře roku 2003 se norský parlament rozhodl zřídit Národní systém hodnocení kvality, fakticky vznikl až v roce 2004. Obecným cílem národního systému hodnocení kvality je podporovat rozvoj kvality na všech úrovních primárního, nižšího a vyššího sekundárního vzdělávání. Systém hodnocení kvality musí také:

- přispívat k otevřeným postojům, pochopení a dialogu o činnosti ve škole,
- poskytovat informace o podmínkách vzdělávání jako východisku či opoře rozhodovacích procesů na místní a národní úrovni,
- vytvářet základ pro místní rozvoj a hodnocení činnosti škol delegací zodpovědnosti za posuzování a sledování výsledků na zřizovatele škol.

Tabulka č. 10: Přehled cílů a povinností spojených s nejdůležitějšími prvky NKVS

Prvky	Cíl	Státní úroveň	Odpovědnost za cílené použití informací od NKVS	Zřizovatel školy	Vedení školy	Učitel
Celostátní testy	Zjistit, do jaké míry jsou dovednosti studentů v souladu s cíli vzdělávacího programu. Poskytnout studentům, učitelům, rodičům, zřizovatelům škol, ředitelům škol a regionálním a státním institucím relevantní data jako základ a východisko pro zlepšení a rozvoj kvality vzdělávací soustavy.	Výsledky z testování využít pro zkvalitnění efektivnosti využívání finančních prostředků alokovaných pro školství.	Výsledky z testování využít k reflexi reálného stavu v oblasti dovedností testovaných žáků. Řídit a zlepšovat činnosti v rámci zákonem dané odpovědnosti v oblasti vzdělávání.	Výsledky z testování využít jako podpůrný nástroj pro zlepšení výuky ve vybraných základech dovednostech žáků.	Výsledky z testování využít jako podpůrný nástroj pro zlepšení výuky ve vybraných základech dovednostech žáků.	Výsledky z testování využít jako podpůrný nástroj pro zlepšení výuky ve vybraných základech dovednostech žáků.
Mezinárodní průzkumy	Hodnotit vzdělávací výsledky studentů a žáků Norska a porovnávat je s jinými zeměmi. Poskytovat data jednotlivých ukazatelů efektivnosti vzdělávacího systému, která slouží k návrhu vývoje zkvalitňování vzdělávací politiky.	Využití informace z testů jako reflexe efektivnosti norského vzdělávacího systému v mezinárodním srovnání. Řídit a zlepšovat práci v oblasti vzdělávání (ze všech aspektů, které vycházejí z kompetencí státu), ve výběru temat / vyučovacích předmětů na vybraný rok ve škole. Základ pro další výzkum a analýzy.	Využití informace z testů k posílení znalostní platformy.	Využití informace z testů k posílení znalostní platformy.	Využití informace z testů k posílení znalostní platformy.	Využití informace z testů k posílení znalostní platformy.

Uživatelské průzkumy	Studenti, učitelé a rodiče mohou vyjádřit své názory na vzdělávací proces a školní klima v dané škole.	Použití data z průzkumů jako nástroj k analýze a rozvoji vzdělávacího prostředí ve škole ¹⁶ .	Použití data z průzkumů jako nástroj k analýze a rozvoji vzdělávacího prostředí ve škole.	Použití data z průzkumů jako nástroj k analýze a rozvoji vzdělávacího prostředí ve škole.
Kontrola	Zjistit, zda jsou aktivity vlastníků škol v souladu s platnými právními požadavky, které jsou tématem kontroly.	Využití informací z kontroly, která prošetřila, zda zřizovatelé škol jednají v souladu s právními předpisy a vládní vzdělávací politikou.	Využití informací z kontroly, aby se minimalizovaly nedostatky v nedodržování školské legislativy a opravit vlastní postupy v případě potřeby.	
Školní portál	Školy, vlastníci škol, rodiče, studenti a další mají přístup k údajům klíčovým pro chod základního vzdělávání.	Použití data k porovnání informací jako základ pro hodnocení a rozvoj kvality v odvětví.	Použití data k porovnání informací jako základ pro hodnocení a rozvoj kvality ve vlastním regionu.	Použití data k porovnání informací jako základ pro hodnocení a rozvoj kvality na vlastní škole.

Zdroj: OECD, 2011, s. 14–15

16 Zde se může jednat o zlepšení vzdělávacího prostředí z materiálního i nemateriálního aspektu. Uživatelské průzkumy by měly být reflexí pro všechny osoby a subjekty, které jsou zodpovědné za vzdělávací proces.

Kontrola zřizovatelů škol je dalším klíčovým prvkem pro zajištění práv žáků na vysoce kvalitní vzdělávání a odborné přípravě. Primární cílem v kontrole je ověřovat, zda zřizovatelé škol jednají v souladu se školským zákonem a se zákonem o soukromých školách. To je odpovědnost krajských úřadů, které provádějí kontrolu a pak poukazují na případné nedodržování právních předpisů. Zároveň poskytují podněty, jak případný problém napravit. V první řadě je cílem kontroly zvýšit soulad s pravidly a předpisy (Organisation of the education system in Norway 2009/2010).

5 Spolupráce škol

Přibližně polovina obcí/krajů v zemi provozuje školské poradenské služby, které poskytují školám pomoc mimo jiné i při procesu hodnocení. Na podporu práce na místním interním hodnocení ve školách byla provedena tři opatření na vnitrostátní úrovni:

1. Vytvoření národní informační báze pro hodnocení a rozvoj kvality v primárním a nižším sekundárním vzdělávání s cílem poskytnout školám a obcím praktickou pomoc při realizaci systematického interního hodnocení (<http://www.ressursbanken.ls.no>).

Tato báze:

- obsahuje zdroje a zkušenosti z práce na místním hodnocení ve školách,
- je webový portál národních vzdělávacích orgánů pro publikaci centrálně iniciovaných projektů, které se týkají místního hodnocení a rozvoje kvality,
- obsahuje zprávy z národních a mezinárodních studií a z šetření kvality ve vzdělávání,
- funguje jako místo pro setkávání, pro výměnu zkušeností a diskusi.

2. Vytvoření národního projektu „Vnější účast v místních hodnoceních“. Tento projekt navazuje na zkušenosti získané z Norska prostřednictvím externích skupin a s využitím kritického partnera v rámci projektu EU „hodnocení kvality školního vzdělávání“. Dalším důležitým záměrem projektu bylo otevřít školu jako sociální instituci. Tento projekt je prezentován v „The Resource Bank“¹⁷. Záměrem vyu-

17 Dostupné na <http://www.ressursbanken.ls.no>.

žití externích skupin v procesu hodnocení je podporovat školy v jejich vlastní práci na hodnocení a rozvoji. Školy nejsou povinny za referenční rok provést společné hodnocení, byl ale ověřen pilotní projekt „Vnější účast v místních hodnotících procesech“. V národní strategii pro hodnocení a rozvoj kvality je zdůrazněno, že škola jako sociální instituce musí být zpřístupněna ke kontrole. Osnova předpokládá, že školy (a vzdělávací společnosti) rozvíjejí kontakty a spolupráci s externími subjekty především v místním prostředí. Takový kontakt bude nejčastěji mít neformální charakter, ale může být také využit jako součást systematického úsilí o zlepšení postupů hodnocení.

Ministerstvo vyzývá školy k využívání spolupráce s externími subjekty a poradci, jako zdroj hodnotících procesů zaměřených na školy a podniky. Ministerstvo převzalo iniciativu s cílem provést tříletý národní projekt s využitím skupiny složené z lidí z různých prostředí. Ti se mohou účastnit jako konzultační partneři škol, obcí a krajů v oblasti hodnocení a zlepšování kvality. Odkazujeme se na další část, ve které jsou uvedeny i některé údaje pro popis národního experimentování a rozvojového projektu „Vnější účast v místních hodnotících procesech“. Podobné místní rozvojové projekty probíhají v několika lokalitách v Norsku. V roce 2002 Národní Rada pro vzdělávání doporučila ministerstvu, aby všechny školy v Norsku použily modely, využívající vnitřní i vnější hodnocení.

3. Vytvoření elektronického systému „Žáci jako inspektori“

Jedná se o elektronický systém pro sběr, zpracování a analýzu názorů žáků na vyučování a další školní záležitosti, které mají vliv na jejich učení a život ve škole. Tato služba je v provozu v rámci testování od podzimu roku 2001¹⁸.

6 Výsledky školy

Výsledky vnitřního hodnocení jsou využívány školou pro interní diskusi a/nebo je k dispozici pro obce nebo veřejnost. Výsledky mohou být použity pouze pro informační účely, definování nové oblasti zaměření, jako důvod pro distribuci zdrojů nebo v souvislosti s opatřeními pro

rozvoj dovedností žáků. Kromě toho mohou být výsledky použity jako základ pro definování priorit týkajících se personální oblasti nebo na využívání výukových zdrojů ve vztahu k specifickým skupinám žáků. O způsobech, jakými jsou využívány výsledky, se rozhoduje místně na té správné úrovni, která dala podnět k provedení hodnocení – jedná se o školy nebo obce.

V souvislosti s vedením dialogu s Národním vzdělávacím úřadem většina obcí využívá školních zpráv. Národní vzdělávací úřad předkládá výroční zprávy o situaci v sektoru vzdělávání. Tyto zprávy jsou zasílány norské Radě pro vzdělání.

6.1 Národní zkoušky

Národní zkoušky jsou důležitým prvkem v národním systému hodnocení kvality. Testy v letech 2004 a 2005 byly kritizovány pro nedostatek společného rámce, pro jejich návrh a také proto, že účel a poslání testů bylo nejasné. Zkušenosti ze zkoušek v těchto dvou letech ukázaly, že národní testy mohou být užitečným nástrojem pro hodnocení kvality výuky na každé škole, jak pro majitele škol, tak pro státní orgány. Na základě zkušeností z let 2004 a 2005 se vláda rozhodla, že od podzimu roku 2007 by se národní testy měly konat také v matematice, ve čtení v norštině a angličtině, a to jak v roce 2005, tak v roce 2008. V září roku 2006 Ministerstvo školství a výzkumu zavedlo rámec pro národní zkoušky.

V září 2007 se konaly národní zkoušky v 5. a 8. ročníku základních škol v matematice, čtení v norštině a angličtině. Účelem testů bylo zjistit, zda základní dovednosti žáků odpovídají cílům národních studijních plánů. Národní zkoušky mají poskytovat informace pro učitele a zřizovatele škol a pro místní, regionální a ústřední školské orgány a poté mají sloužit jako základ pro zlepšení a rozvoj činnosti vzdělávací instituce.

Na zadání Ministerstva školství a výzkumu provedla na podzim roku 2007 společnost Synovate průzkum veřejného mínění ve školství zaměřený na učitele, žáky a rodiče/opatrovníky ohledně jejich zkušeností s celostátními testy (Synovate, 2008). Zpráva uvádí, že na podzim roku 2007 byly zkoušky obecně přijaty mnohem pozitivněji, než tomu bylo v roce 2005. To se týká zejména poskytnutých informací a sledování výsledků zkoušek. Zpráva ukazuje, že informace o celostátních zkouškách dosáhly na všechny skupiny uživatelů. Většina vedení škol i z řad učitelů zjistila, že informační materiál je velmi dobré nebo

18 <http://elevinspektorene.no>

poměrně dobré kvality. Ve zprávě se uvádí, že je možné konstatovat podstatné zlepšení ve srovnání s prováděnými národními zkouškami v roce 2005. Provedená studie zjistila, že tři ze čtyř žáků získali zpětnou vazbu o výsledcích svých testů. Většina rodičů/opatrovníků odpověděla, že obdrželi zpětnou vazbu o výsledcích svého dítěte. Oproti tomu v roce 2005 zpětnou vazbu o svých výsledcích národních zkoušek velká část žáků neobdržela.

Mnoho zřizovatelů škol a učitelů se domnívá, že zkoušky neposkytují dostatek informací, které by o žácích již sami nevěděli. Malá skupina (2%) pracovníků ve školství odpověděla, že nemají v plánu navázat na výsledky zkoušek. Vyšší počet pracovníků ve školství a učitelů v roce 2007 oproti roku 2005 mělo pocit, že národní testy poskytují informace o tom, co by mělo být posíleno ve výuce každého žáka a skupin žáků (Synovate, 2007).

6.2 Projekty pro zlepšení výsledků v žebříčku PISA

Norské ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu nedávno obdrželo závěrečné zprávy ze dvou velkých národních strategií: „Vytvořit prostor pro čtení!“ a „Přírodní vědy, samozřejmě!“. Nová zpráva byla rovněž předložena z hodnocení „Odborná způsobilost pro rozvoj“. Tato část popisuje strategie a hlavní závěry z hodnocení.

6.2.1 Národní strategie „Vytvořit prostor pro čtení!“

Program „Vytvořit prostor pro čtení“ byl zahájen dne 23. dubna 2003 a revidovaná verze byla představena na jaře roku 2005. Byl navržen a zahájen Ministerstvem školství a výzkumu v roce 2003 a dokončen byl roku 2007. Důvodem plánu byla doložená potřeba zlepšení schopnosti čtení, protože jak prokázaly národní a mezinárodní studie, dovednosti ve čtení testovaných žáků byly nedostatečné.

Hlavní cíle strategie jsou:

- posílení čtenářských dovedností a motivace ke čtení u dětí a mladých lidí,
- zvýšení kompetence učitelů, pokud jde o výuku čtení, prezentace literatury a užívání školní knihovny,
- větší podpora porozumění čtení jako základu dalšího vzdělávání, podpora získávání kulturních kompetencí, růstu kvality života, aktivní účasti v pracovním životě a demokratické společnosti.

Strategický plán definuje měřitelné cíle, včetně cílů týkajících se měření zlepšení (tj. přidané hodnoty) ve čtení v roce 2008. Každý cíl má několik opatření.

Na základě tohoto programu bylo zahájeno celkem 876 projektů, nejvíce v primárních a nižších sekundárních školách. Jen 20 procent projektů platí pro střední školy. Mnoho z místních projektů je provozováno ve spolupráci s dalšími subjekty – oblíbené jsou jako partneři spolupráce se školami zejména knihovny. Jen málo projektů bylo zahájeno ve spolupráci s univerzitami a vysokými školami.

Hodnocení tohoto programu ukazuje, že mnoho projektů nemá jasně definované cíle. U významného počtu případů existovaly pouze popisy procesů, ty ale neposkytly měřitelné normy a cíle. Program byl strukturován tak, aby mohlo být mnoho z projektů zahájeno a navrženo na místní úrovni, což by zajistily místní samosprávy; z tohoto důvodu je strategický plán obecně dán metodou bottom-up¹⁹. Vzhledem k tomu, že mnoho projektů a opatření bylo pod záštitou programu, žádný z nich nezískal velké množství finančních prostředků. Avšak to, co bylo uděleno, umožnilo velké množství aktivit a zpřístupnění místních fondů. Finanční prostředky z centrálních orgánů tak sloužily jako povzbuzení a podpora místních aktivit. „*Program hraje důležitou roli jako maják. Strategie poskytla podporu a zaměření lidem, kteří pracovali na tomto místě. Program se stal významným hráčem podporujícím místní práci a také sloužil jako vodítko pro mnoho naléhavých strategií, které ukazují cestu.*“ (Buland a kol., 2007)

Hodnocení zjišťuje, že místní úroveň byla důležitá pro realizaci strategie; rozhodnutí byla učiněna místně, opatření vyšla z místních zkušeností, v úvahu byly vzaty místní problémy. Uvedené dalo zúčastněným stranám pocit vlastnictví. Hodnocení rovněž ukazuje, že mít podporu zasvěcených majitelů škol, vedoucích a učitelů znamená, že program měl vliv na celou organizaci (Buland, a kol., 2007).

6.2.2 Národní strategie „Přírodní vědy, samozřejmě“

Strategický plán „Přírodní vědy, samozřejmě – strategie pro posílení přírodních věd 2002–2007“ byl vytvořen s cílem posílit výuku přírodních věd v norských školách. Jeden důležitý důvod pro jeho zavedení jsou

¹⁹ Metoda bottom-up (zdola nahoru). Místní subjekty se podílejí na rozhodování apod.

výsledky mezinárodní studie PISA a TIMSS, které prokázaly, že ve srovnání s ostatními zeměmi se norští žáci projevili jako poměrně slabí v matematice a přírodních vědách. Studie PISA z roku 2003 ukázala, že u norských žáků byla zaznamenána výrazně nižší úroveň v matematické gramotnosti než u žáků z ostatních severských zemí. Národní studie, jako je například každoroční studie provedená Norskou matematickou radou, tyto výsledky potvrzují. Ukazují klesající trend v matematických dovednostech u studentů přijatých k vysokoškolskému vzdělání. Zpráva PISA 2006 ukázala ještě prudší pokles výsledků v matematické a přírodovědné gramotnosti (Evaluering av Realfag, naturligvis! – strategi for styrking av realfagene 2002–2007, 2006).

Strategický plán „Přírodní vědy, samozřejmě“ byl iniciován Ministerstvem pro školství a výzkum, které za něj zodpovídá. Ministerstvo pro školství a výzkum je zodpovědné například za provádění činnosti na základních a nižších středních školách. Dalšími klíčovými aktéry jsou Rady pro výzkum Norska a Norský ústav pro vzdělání dospělých (*The Research Council of Norway and Vox the Norwegian Institute for Adult Learning*).

Tato strategie má tři vzájemně se překrývající cíle:

- zvyšování předmětových kompetencí,
- obsahové doplnění předmětu,
- zlepšení postoje žáků, učitelů a široké veřejnosti k vědě.

Hodnocení strategického plánu „Přírodní vědy samozřejmě“ přikládá význam skutečnosti, že je obtížné měřit jeho efektivnost, chybí-li dostatečná zpětná vazba (Evaluering av Realfag, naturligvis! – strategi for styrking av realfagene 2002–2007, 2006).

7 Výhled do budoucna

Do budoucna je jednoznačným cílem Norska zlepšení vzdělávacích výsledků v mezinárodních srovnáních, které se zhoršují či stagnují. Neméně důležitým cílem je i najít odpověď na daný negativní trend. To vše v souvislosti s cílem norské vzdělávací politiky – *Mít nejlepší vzdělávací systém na světě*.

Na jaře roku 2008 se většina sociálních diskusí zaměřila na norské primární a nižší sekundární vzdělávání. Diskuse byla podpořena zveřejněním výsledků z celostátních testů a z mezinárodních studií, které

ukázaly, že norští žáci mají slabší základní dovednosti, než bylo původně očekáváno. Jednou ze základních otázek je, jak školu zlepšit. Trvalé úsilí ke zlepšení chodu školy je často označováno jako rozvoj kvality. Odpovědnost za kvalitu primárního, nižšího a vyššího sekundárního vzdělávání je v rukou místních a okresních úřadů. Ústřední orgány vypracovávají řadu nástrojů, které jsou určené zřizovatelům škol k usnadnění rozvoje kvality. Podpoře rozvoje kompetencí a projektům rozvoje je také poskytnuto veřejné financování.

V tabulce č. 11 jsou prezentovány názory určitých zájmových skupin k Národnímu systému hodnocení kvality (NKVS). Prezentované názory jsou i jistou predikcí možného budoucího vývoje hodnocení kvality ve vzdělávacím systému Norska.

Tabulka č. 11: *Stanoviska zájmových skupin*²⁰

Norská asociace místních a regionálních orgánů (KS)	KS se domnívá, že je důležité mít rámec pro hodnocení kvality, který zahrnuje národní, místní (obecní a krajské) a institucionální úroveň. NKVS by měl být vypracován v souvislosti s uvedeným. Legitimita NKVS závisí na datech, která budou k dispozici okamžitě a tyto údaje mohou být použity na místní úrovni. KS chce rovněž rozšířit přístup do systému.
Unie školství Norska	Unie školství Norska spatřuje hlavní problém v chápání termínu kvalita. Pojem kvalita dle nich nelze pojímat úzce, protože by mohl mít negativní vliv na danou třídu. Unie školství Norska tvrdí, že hlavním cílem systému musí být rozvoj a zlepšování výuky v praxi.
Norská asociace ředitelů škol	Norská asociace ředitelů hodnotí NKVS pozitivně, a to z hlediska poskytnutí informací o stavu školy. Na druhou stranu se domnívá, že systém je třeba více rozpracovat a zlepšit.
Norská asociace kvalifikovaných učitelů	Norská asociace kvalifikovaných učitelů se dívá na NKVS skepticky a to z důvodu, že nevidí skutečný cíl systému (NKVS) ve vzdělávání studentů, resp. kvality. Pokud ano, pak přispění bylo velice malé. Domnívají se, že systém nenastavuje žádná minimální kritéria pro to, co by měli studenti umět.

²⁰ V tabulce jsou vynechány názory členů asociace Waldorfských a „Montessori-ovských“ škol. Zástupci těchto sdružení a škol mají jinak organizovanou výuku, a proto se z principu staví negativně k celkovému pojetí NKVS. Domnívají se, že data z NKVS nemusejí odrážet skutečný stav. Nemalý problém rovněž spatřují v relativně velkých částkách, které jsou na systém vydávány místo toho, aby byly investovány přímo do rozvoje kvality (OECD, 2011, s. 23–24).

Národní výbor rodičů primárního a sekundárního vzdělávání	Tento výbor je znepokojen zjištěním, že místo pohledu rodičů je v provádění hodnocení práce zahrnuto hodnocení studentů a že je důležité, aby rodiče měli přístup k výsledkům a aby byli aktivně zainteresovanou stranou při vývoji opatření, která jsou prováděna. Tento rámec musí zajistit správnou praxi a podporovat dialog a společné akce pro všechny zúčastněné strany na všech úrovních.
--	---

Zdroj: OECD, 2011, s. 23–24.

Závěr

Norský systém hodnocení škol má jako každý jiný systém svá pozitiva i negativa. Jako pozitivní se jeví především vysoká míra autonomie při hodnocení, která zohledňuje specifikum dané školy – krajové odlišnosti, skupiny žáků a jiné faktory, které lokálně ovlivňují vzdělávací systém. Existuje i zákonem stanovená možnost, aby zřizovatelé škol požádali ministerstvo o časově omezené odchylky od školského zákona, které souvisejí s experimentálním pojetím výuky na dané školy.

Jako pozitivní se jeví i důraz, který je kladen nejen na výsledky žáků, ale např. i na jejich subjektivní pocit, jak se ve škole cítí. Zohlednění a propojení dosažených výsledků s vnímáním školního prostředí, naplňováním nediskriminačních principů ve školách apod., se asi nejvíce blíží pojmu kvalita vzdělávání. Pozitivně lze rovněž hodnotit snahu o zvýšení kvalifikace a kompetencí v oblasti hodnocení u samotných učitelů a ředitelů tak, aby se jejich práce stávala kvalitnější a aby do jisté míry přinesla i ekonomickou úsporu.

Negativně se jeví jistý terminologický nesoulad (viz kapitola 1) a dále skutečnost, že se v Norsku neprojevuje efektivnost finančních prostředků vložených do školství v souvislosti s výsledky norských žáků a studentů v mezinárodních testech.

Na úplný závěr je nutné zmínit jeden faktor, který nepřímo pomáhá k vyšší kvalitě prováděných hodnocení a zároveň i ke zvyšování kvality vzdělávání všeobecně. Jedná se o relativní transparentnost a přístupnost autoevaluačních zpráv. Školy se tak dostávají pod kontrolu odbornou, laickou, ale i kontrolu vzájemnou, a měly by tedy přirozeně usilovat o zvyšování kvality vzdělávacího procesu ve všech souvislostech, které jsou popsány v této stati. ■

Zdroje

- BULAND, T., a kol. *Lokal grunnmur gir nasjonalt byggverk?: evaluering av tiltaksplanen „Gi rom for lesing!“*. SINTEF Teknologi og samfunn Gruppe for skole- og utdannings-forskning, 2007. ISBN 978-82-14-04227-6. Dostupné z www: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/5/Gi_rom_for_lesing_delrapport_3.pdf?epslanguage=n.
- Core Curriculum for primary, secondary and adult education in Norway*. The Royal Ministry of Education, Research and Church Affairs. Norway [online]. 1997 [cit. 16. 3. 2009]. Dostupné z www: http://www.udir.no/upload/larerplaner/generell_del/Core_Curriculum_English.pdf.
- The Education Act* [online] [cit. 12. 11. 2011]. Dostupné z www: http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Grunnskole/Education_Act_Norway_30_September_2010.pdf.
- Educational Evaluation and Assessment in Norway. Strengths, Challenges and Policy Pointers*. 2011 [online] [cit. 12. 11. 2011]. Dostupné z www: <http://www.oecd.org/dataoecd/60/19/48632053.pdf>.
- Eurybase. The Information Database on Education Systems in Europe. *The Education System in Norway 2006/2007*. [online] [cit. 16. 3. 2009]. Dostupné z www: http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/eurybase/pdf/0_integral/NO_EN.pdf.
- Evaluation of Schools providing Compulsory Education in Europe*. Brusel: Directorate-General for Education and Culture, 2004. ISBN 2-87116-364-2. [online] [cit. 10. 11. 2011]. Dostupné z www: http://www.mp.gov.rs/resursi/dokumenti/dok205-eng-Evaluation_of_schools.pdf.
- Evaluering av Realfag, naturligvis! – strategi for styrking av realfagene 2002-2007*. 2006 [online] [cit. 10. 11. 2011]. Dostupné z www: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/5/Evaluering_av_realfag_naturaligvis_delrapport_3.pdf?epslanguage=no.
- Framework plan for the Content and Tasks of Kindergartens*. The Royal Ministry of Education, Research and Church Affairs. Norway. [online] [cit. 19. 3. 2009]. Dostupné z www: <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/reg/2006/0036/ddd/pdfv/285775-rammeplanen-engelsk-pdf.pdf>.
- Improving school leadership. Country background report for Norway*. 2007 [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z www: <http://www.oecd.org/dataoecd/33/50/38529305.pdf>.

KALDESTAD, O. H., POL, M., SEDLÁČEK, M. (eds.). *Vybrané otázky školského managementu. Norská perspektiva*. Brno: MU, 2009. ISBN 978-80-210-5078-5.

Kindergarten Act 2005. The Royal Ministry of Education, Research and Church Affairs. Norway. [online] [cit. 19. 3. 2009]. Dostupné z [www: <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/reg/2006/0037/ddd/pdfv/285752-barnhageloven-engelsk-pdf.pdf>](http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/reg/2006/0037/ddd/pdfv/285752-barnhageloven-engelsk-pdf.pdf).

National Quality Assessment System in Norway. Oslo, Ministry of Education, 2002.

NOKUT er kvaklitetssikra. 2008. [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/nyheter/2008/nokut-erkvalitetssikret.html?id=502353>](http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/nyheter/2008/nokut-erkvalitetssikret.html?id=502353).

Norsk landrapport til OECD. 2011 [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2011/5/Udir_OECD_landrapport_NO.pdf?epslanguage=no](http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2011/5/Udir_OECD_landrapport_NO.pdf?epslanguage=no).

OECD Review on Evaluation and Assessment Frameworks for Improving School Outcomes; Country Background Report for Norway. 2011 [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2011/5/OECD_country_report_norway.pdf?epslanguage=no](http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2011/5/OECD_country_report_norway.pdf?epslanguage=no). (a).

OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education Norway MAIN CONCLUSIONS. 2011 [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://www.oecd.org/dataoecd/60/20/48632042.pdf](http://www.oecd.org/dataoecd/60/20/48632042.pdf). (b).

NOKUT. [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://www.nokut.no/no/Om-NOKUT/](http://www.nokut.no/no/Om-NOKUT/).

Organisation of the education system in Norway 2009/2010. [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase_full_reports/NO_EN.pdf](http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase_full_reports/NO_EN.pdf).

Veiledning for organisasjonsanalysen. [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://skoleporten.udir.no/hjelp/Sider/veiledning_organisasjonsanalyse.aspx](http://skoleporten.udir.no/hjelp/Sider/veiledning_organisasjonsanalyse.aspx).

Veiledning for Skoleeieranalysen. [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://skoleporten.udir.no/hjelp/Sider/veiledning_skoleeieranalyse.aspx](http://skoleporten.udir.no/hjelp/Sider/veiledning_skoleeieranalyse.aspx).

Velvyslanectví Norského království v Praze. Fakta. [online] [cit. 7. 11. 2011]. Dostupné z [www: http://www.noramb.cz/About_Norway/Fakta/](http://www.noramb.cz/About_Norway/Fakta/)

Příloha

Tabulka č. 12 – Přehled institucí zabývajících se evaluací v Norsku

V Norsku není ustanovena žádná národní instituce, která by se zabývala na centrální úrovni evaluací škol. Jistou výjimku tvoří agentura NOKUT (viz níže), která se zaměřuje na terciární vzdělávání. Evaluace škol je individuálně ponechána na místních samosprávách, které jsou zřizovateli škol. Výše uvedené informace však neznamenají, že by centrální vláda nejevila zájem o kvalitu škol. Zájem se projevuje zaváděním různých projektů, které mají za úkol zvýšit gramotnost v daných oblastech, na které se projekty zaměřují. Rovněž se jedná i o podporu „elektronickou“. Nedílnou součástí zkvalitňování samotného hodnocení kvality je poskytování nástrojů k jejímu hodnocení a zvyšování kompetencí v oblasti evaluace škol.

Zastřešující organizace	Název subjektu	Charakteristika subjektu a podřízené instituce	Činnost v evaluaci	Kontakt
Regjeringen (angl. Government) Vláda Kunnskapsdepartementet (angl. The Ministry of Education and Research) Ministerstvo školství a výzkumu Nejedná se o organizace, které by přímo zasřešovaly dále uvedené subjekty. Jedná se o vztah na legislativní úrovni.	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) (angl. The National Agency for Quality Assurance in Education) Národní agentura pro zajišťování kvality ve vzdělávání	Nezávislá vládní agentura, jejímž úkolem je kontrolovat, hodnotit a především zajišťovat kvalitu vysokého a vyššího odborného školství v Norsku. Nedílnou součástí je také podpora jednotlivých institucí v zajišťování kvality. Nezávislost NOKUTu spočívá především v tom, že jeho rozhodnutí nemohou být zrušena či upravena Ministerstvem školství a výzkumu. Pro lepší pochopení lze NOKUTU částečně přirovnat k akreditační komisi, kterou známe v ČR. Má však odlišnou organizaci při provádění dále uvedených činností.	NOKUT provádí: 1. Institucionální akreditace. 2. Hodnotí institucionální systémy zajišťování kvality. 3. Akredituje studijní programy. 4. Dohlíží na aktuální vzdělávací činnost jednotlivých institucí. NOKUT se při všech činnostech snaží postupovat maximálně transparentně a s nejvyšší mírou nezávislosti ve všech svých činnostech.	http://www.nokut.no

<p>Utdanningsdirektoratet. (Directorate for Education and Training)</p> <p>Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu</p>	<p>Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS)</p> <p>(angl. National system for Quality Assessment) Národní systém hodnocení kvality</p>	<p>NKVS má podporovat rozvoj kvality na všech úrovních primárního, nižšího a vyššího sekundárního vzdělávání.</p>	<p>Úkolem a cílem NKVS je především zpřístupnit data všem zúčastněným osobám a subjektům zapojeným do (auto)evaluační škol. Jsou data z národních testů, mezinárodních zkoušek, školního portálu (viz průzkumů, školního portálu (viz níže) apod. Smyslem jeho zavedení bylo, že by měl poskytovat vyšší kvalitu dat, než by poskytovalo několik rozdílných místních systémů.</p>	<p>E-mail: post@utdanningsdirektoratet.no</p>
	<p>Skoleporten</p> <p>(angl. The School Portal) Školní portál</p>	<p>Jedná se o prvek ve výše uvedeném NKVS. Umožňuje i částečné porovnávání údajů mezi jednotlivými školami. Což z hlediska specifčnosti Norska a jednotlivých lokalit však není úplně relevantní.</p>	<p>Cílem je podpora vyšší kvality samotného hodnocení, vyšší validita dat, která by měla přinášet i následně vyšší kvalitu vzdělávání. Poskytuje informace pro všechny zúčastněné osoby (učitele, zřizovatele, rodiče a žáky) s omezeními, které vyplývají z citlivosti osobních údajů.</p>	<p>E-mail: post@utdanningsdirektoratet.no</p>
	<p>Skoleeier</p> <p>(school owner, zřizovatel školy - v doslovném překladu vlastníci školy, kdy se odlišují angl. slova owner a founder pozn. aut.)</p>	<p>Za kvalitu výchovně vzdělávací činnosti ve školách jsou v Norsku zodpovědní zřizovatelé škol (viz školský zákon). Nejsou stanoveny bližší podrobnosti, především jak má být evaluace škol zajištěna, provedena apod. Vše je ponecháno na individuálním rozhodnutí daného zřizovatele.</p>	<p>Zřizovatelé škol jsou odpovědní za pravidelné provádění hodnocení školy a tím i za kvalitu vzdělávání. Odpovídají za plnění místně stanovených cílů. Dále odpovídají i za naplňování školského zákona, v rámci něhož jsou zdůrazněny zejména oblasti rovného přístupu ke vzdělání a všeobecné ne-diskriminačních principů.</p>	<p>Kontakty odpovídají kontaktům na jednotlivé starosty, představitele kraje či zástupce soukromých škol.</p>